

نیاز سنجی کالبدی-فضایی دانشجویان غیر ایرانی در خوابگاه های دانشگاهی

فرناز قبدیان^۱

دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران

حامد کامل نیا^۲

دکتری معماری، دانشیار دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران

چکیده

تغییر الگوی روابط اجتماعی و پدیده های جدید در زندگی سبب شده است تا بسیاری از افراد جامعه دوره ای از زندگی خود در این نوع مسکن اقامت گزینند، لذا افزایش کمی و کیفی آن بیش از گذشته احساس می شود. همچنین در سال های اخیر با توجه به رشد روزافزون تعداد دانشجویان بین المللی و افزایش مهاجرت های تحصیلی، موضوع طراحی مجتمع های خوابگاهی برای پاسخگویی به نیازهای این دسته از دانشجویان با خواسته های متفاوت نسبت به سایرین و مسائل و نیازهای پیچیده تری که در بستری ناآشنا برای آنان مطرح می گردد، اهمیت ویژه ای یافته است. حال در این پژوهش سعی بر آن است تا پیرامون دستیابی به شاخص های تاثیر گذار بر طراحی واحد زندگی فردی و خصوصی دانشجویان غیر ایرانی از میان کشورهای اسلامی مورد پژوهش در بستر این تحقیق، به کاوش بپردازیم. زیرا بایستی محیط زندگی دانشجویان غیر ایرانی با فرهنگ های متفاوت به واسطه نیازهایشان در بستری ایرانی تعریف شود و شکل بگیرد، به گونه ای که بتواند موجبات رضایتمندی و زمینه های تحصیل مناسب را نیز تامین کند.

واژه های کلیدی: نیازها و ترجحات محیطی، دانشجویان غیر ایرانی، ویژگی های کالبدی و غیر کالبدی اتاق ایده آل خوابگاه ها

۱. مقدمه

فرهنگ هر جامعه، شامل ارزش های مورد توجه اعضای آن جامعه یا گروه معین و هنجارهایی است که از آن پیروی می گردد و مشتمل بر کالاهای مادی است که اعضای جامعه تولید و مورد بهره برداری قرار می دهند. به عبارت دیگر، علاوه بر هنر، ادبیات، موسیقی و نقاشی که فرآورده های متعالی ذهن به شمار می روند، چگونگی لباس پوشیدن اعضای جامعه، مراسم ازدواج، سبک و روش زندگی خانوادگی، الگوهای کار و فعالیت، مراسم مذهبی، انواع سرگرمی ها، شیوه گذران اوقات فراغت و مواردی از این دست را نیز می توان جز فرهنگ به شمار آورد. (Stevenson, 2010, pp. 44-45) مطالعات بین فرهنگی، یافته های قبلی روان شناسان مبنی بر جهان شمول بودن صفات شخصیت را تا حدود زیادی با تردید مواجه ساخته و بیش از پیش نقش فرهنگ را در شکل گیری شخصیت مورد تاکید قرار داده اند. بدین ترتیب، علاوه بر ویژگی های سرشتی و بیولوژیکی که موجب شکل گیری شخصیت و تفاوت های فردی می گردند، به نظر می رسد که ویژگی های فرهنگی یک جامعه که بخش عمده ای از آن در قالب سبک زندگی نمود پیدا می کند نیز در پیدایش شخصیت افراد نقش دارد. (J. Corr & Matthews, 2009, p. 578)

اقامت در "مجتمع اقامتی خاص" گرچه می تواند همراه با نوعی اجبار به نظر برسد اما معماری نوین توانسته است با خلق کیفیات فضایی متفاوت، تعریف جدیدی از زندگی در مسکن دسته جمعی ارائه دهد. هرچند در گذشته نیازو توجه چندانی به

^۱ این مقاله برگرفته از پایان نامه کارشناسی ارشد فرناز قبدیان تحت عنوان "طراحی خوابگاه دانشجویان غیر ایرانی با رویکرد تعاملات بینفرهنگی" است که به راهنمایی جناب آقای دکتر حامد کامل نیا در دانشگاه فردوسی مشهد به انجام رسیده است.

^۲ نویسنده مسئول: (E-mail: Kamelnia@um.ac.ir)

این عملکرد نبوده اما با گذشت زمان و تغییر نحوه زندگی و روابط اجتماعی، لزوم توجه به این نوع از مسکن در کنار دیگر انواع پیش از گذشته احساس شد، به گونه ای که دیگر برخی از مجتمع های اقامتی موقت نظیر خوابگاه ها تنها به دانشجویان غیر بومی اختصاص ندارد بلکه دانشجویان غیر بومی هم به طیف استفاده کنندگان از این مجتمع ها اضافه شده اند که موضوع طراحی مجتمع های خوابگاهی را پیچیده تر و نیازها را متنوع تر کرده اند. (طالبیان، آتشی، & نی زاده، ۱۳۸۹، ص. ۸)

همزمان با پدیده جهانی شدن و شکل گیری دانش و بازار کار جهانی، ضرورت متحول شدن نظام های آموزش عالی و در هم تنیدن کارکردهای آموزشی، پژوهشی و خدماتی در سطوح محلی، ملی، منطقه ای و بین المللی مطرح گردیده است. وزارت علوم، تحقیقات و فناوری نیز بر همین مبنا یکی از برنامه های محوری خود را بین المللی شدن آموزش عالی و دانشگاه ها قرار داده است که از ملزومات پرداختن به این اهداف در بین المللی کردن آموزش، دستیابی به امکانات مناسب رفاهی و خدماتی در جهت نیل به اهداف و کیفیت عالی آموزش و تحقیقات نیز می باشد. (کمالی، ۱۳۹۵، ص. ۱) دانشگاه فردوسی به دلیل پذیرش بالاترین تعداد دانشجویان بین المللی از سایر کشورهای اسلامی و تنوع فرهنگی گسترده در بین دانشجویان غیر ایرانی؛ ضرورت انجام این پژوهش کاربردی را نیز ایجاب می کند. بنابراین نیازی برای فهم بهتر طراحی محیط زندگی دانشجویان غیر ایرانی در محدوده کشورهای اسلامی در دانشگاه فردوسی و همچنین ترکیب دانشجویان از گروه های مختلف فرهنگی در بین کشورهای اسلامی وجود دارد، که این پژوهش به بررسی آن می پردازد و آنچه در این تحقیق مورد تاکید است پیرامون ویژگی های کالبدی-فضایی اتاق دانشجویان می باشد تا واحداقامت فردی بتواند نیازها دانشجویان متنوع را حمایت کند.

زندگی دانشگاهی وقتی دور از خانه و خانواده آغاز می شود ، هیجان و اضطراب به همراه دارد چه بسا برای دانشجویان بین المللی که کشور و محل اقامت خود را برای تحصیل به مقصد کشوری دیگر ترک کرده اند و در آنجا ساکن می شوند، بیشتر نیز احساس می شود، بنابراین زندگی در خوابگاه برای این گروه از دانشجویان اهمیت ویژه ای دارد و بایستی محیط بر مبنای نیازها و خواسته های کاربران به وجود آید تا موجبات رضایت مندی آنان فراهم گردد. فضای خوابگاهی باید به گونه ای باشد که احساس متفاوت بودن با خانه را نداشته باشند و ساکنین فعالیت های شخصی خود را به آرامش انجام دهند. (Kilicaslan, 2013, p. 445) در این پژوهش به ارزیابی ترجیحات محیطی دانشجویان غیر ایرانی در نوع واحد زندگی ایده آل (اتاق ترجیحی) پرداخته شده است. گردآوری اطلاعات و مطالعات میدانی در این پژوهش پیشنهاداتی را جهت طراحی خوابگاه های دانشجویی به لحاظ معماری و روانشناسی محیطی و همچنین در جهت بهبود خوابگاه ها و کیفیت زندگی و تحصیلی دانشجویان بین المللی ارائه می کند، نتایج این تحقیق در نوع واحد زندگی ترجیحی به دو حوضه "کالبدی و غیر کالبدی" تقسیم بندی شده اند. مهم ترین معیار های ارائه شده در حوضه کالبدی شامل: حق انتخاب در انجام فعالیت ها، تنوع طلبی، انعطاف پذیری، ویژگی های فضای-کالبدی منحصر به هر فرهنگ، عوامل بصری و دید و منظر مناسب، و کیفیت دسترسی به خدمات می باشند و مهم ترین معیار های غیر کالبدی شامل: حریم بصری، صوتی و دیداری، تفاوت های ملیتی هم اتاقیان، سرزندگی، حس تعلق، کاهش استرس و امنیت فضایی می باشند.

۲. بین المللی شدن دانشگاه ها و پذیرش دانشجویان بین المللی در دانشگاه های ایران

سیاست های جذب دانشجوی بین المللی یکی از راهکارهای موثر برای معرفی فرهنگ و تمدن کشور به سایر کشورهای دیگر می باشد و می تواند موجب ارتباط موثر با آن کشورها نیز شود، این مهم زمانی تحقق می یابد که داوطلبانی نخبه از کشورهایی که حائز منافع ویژه برای کشور باشند جذب گردند و در طول زمان تحصیل چنان آسایش و آرامشی برای آنان فراهم گردد که با خاطری خوش به کشور خود بازگشته و همواره آرزوی دیدار مجدد و ارتباط مستمر با دوستان خود در کشور محل تحصیلشان را داشته باشند. در نتیجه تداوم ارتباطات میان کشورهای اسلامی، در زمینه آموزش عالی و تبادل دانشجویان موجب دستیابی به اهداف عالی فرهنگی، سیاسی برای کشور نیز می باشد و به تعاملات بینا فرهنگی نیز کمک شایانی می کند. (نوازی، ۱۳۹۰، ص. ۹) در دهه های اخیر توسعه روز افزون اینترنت، فناوری و ارتباطات، مبادلات بین المللی و بینا فرهنگی به طور وسیعی ساختارهای اقتصادی و سیاسی جهان و محصور ماندن مرزها را به چالش کشیده است. گیدنز این تحولات را با

مفهوم جهانی شدن توصیف می کند و بیان می دارد، جهانی شدن می تواند به عنوان افزایش و تشدید روابط اجتماعی جهان شمول تعریف شود که در آن جوامع بین الملل در معرض تاثیرات متقابل فرهنگ ها، ارزش ها و عملکرد یکدیگر قرار می گیرند. (فتحی و اجارگاه، یمنی، & زارع، ۱۳۸۸، ص. ۶۷) همچنین بین المللی شدن آموزش عالی را فرایند آماده سازی جوامع برای مشارکت موفقیت آمیز در یک دنیای وابسته به هم می داند و معتقد است این پدیده باید عاملی در پرورش فهم جهانی و توسعه روش های بهبود کار و زندگی موثر در دنیایی متنوع پیرامون باشد، زیرا بین المللی شدن آموزش عالی را به معنای فرایند تلفیق ابعاد بین المللی، بین فرهنگی و جهانی در اهداف، کارکردها و نحوه ارائه آموزش عالی می باشد. (کمالی، ۱۳۹۵، ص. ۲) در ایران نیز در سه دهه گذشته به این امر توجه شده است. وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در رویکرد و برنامه های جدید خود از سال ۱۳۸۹ جایگاه ویژه ای را برای مراوداتو تعاملات بین المللی به ویژه درجهان اسلام و سازمانها، اتحادیه ها و مجامع اسلامی و گسترش زبان انگلیسی پیش بینی کرده است. همچنین در سند چشم انداز بیست ساله بیان گردیده است، ایران کشوری توسعه یافته با جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه با هویت اسلامی و انقلابی، الهام بخش در جهان اسلام و با تعامل سازنده و موثر در روابط بین الملل می باشد. این موارد حاکی از آن است که بین المللی سازی آموزش عالی به عنوان یک امر مهم و ضروری در چشم انداز و اهداف کلان جمهوری اسلامی ایران و نظام آموزش عالی ذکر گردیده است. (کمالی، ۱۳۹۵، ص. ۳) همچنین بنا به گزارش آمار اداره امور بین المللی دانشگاه فردوسی مشهد، این دانشگاه در سال ۱۳۹۴ بالاترین رتبه را در پذیرش دانشجویان غیر ایرانی و به خصوص از میان کشورهای اسلامی داشته است، (تعداد ۱۴۵۰ دانشجو خارجی از کشورهای اسلامی در سال ۱۳۹۴ برای تحصیل پذیرش شده اند که در چشم اندازه های آتی دانشگاه نیز گسترش خواهد یافت)

۳. دانشجویان بین المللی و نیازهای زندگی دانشجویی

خوابگاه دانشجویی به عنوان محلی که حداقل نیمی از زندگی دوران تحصیل دانشجویان در آن سپری می شود یکی از مهمترین کانون های جامعه پذیری دانشجویان محسوب می شود. امکان تعاملات اجتماعی و آسایش محیطی و راحتی آنان در فضای زندگی فردی شان بسیار اهمیت می یابد. حال وقتی مسئله اقامت برای دانشجویان بین المللی مطرح می گردد، محیط خوابگاهی بایستی بتواند در پاسخ به نیاز های دانشجویان، امکانات و تسهیلات لازم برای اسکان دانشجویان بین المللی را فراهم کند. در نتیجه تامین رضایت و ایجاد زمینه مطلوب برای تحصیل دانشجویان غیر ایرانی در بستری ایرانی بدون داشتن شناختی قابل قبول از خصوصیات و ویژگی های رفتارشناختی آنان، امکان پذیر نخواهد بود.

۳-۱. جنبه عاطفی و احساس تعلق به مکان

از نظر عاطفی می توان گفت که خوابگاه با ایجاد احساس تعلق به جمع و محیط جدید، می تواند تا حدودی جای خالی خانواده و کشور دانشجویان بین المللی را پر کند. از طرف دیگر داشتن اتاق ایده آل به دانشجو در مقابل احساس ناامن ناشی از زندگی در کشوری غریب، احساس امنیت می دهد، بنابراین نقش طراحی محیط خوابگاهی در پیشگیری از بحران های عاطفی و ناهنجاری های رفتاری دانشجویان بین المللی بسیار اساسی است. (صفری کردی، ۱۳۹۴، ص. ۲)

۳-۲. جنبه آموزشی و پژوهشی

محیط خوابگاه ها چه در بعد فردی و چه در بعد جمعی می تواند به طور مستقیم و غیر مستقیم نقش کمکی برای آموزش و تعلیم دانشجویان ایفا کند، از طریق تبادل افکار، امکانات رفاهی مناسب برای مطالعه و تحقیق، علاوه بر این خوابگاه محلی برای بحث گروهی است که حاصل کار به مراتب می تواند غنی تر و بالاتر از مطالعه فردی باشد چه بسا روانشناسان یادگیری امروزه کمتر تردید در این باره دارند که دانش محصول گفتگو است بنابراین آنان تاکید می کنند که هرچه فرآیند یادگیری بر فرآیند مشارکت در کنار امکانات و تسهیلات فردی مناسب تاکید داشته باشد نتایج بهتری حاصل خواهد شد. همچنین خوابگاه ها

محل مطالعات میان رشته ای است زیرا دانشجویان می آموزند که تا چه حد طاهر مختلف علوم متفاوت می توانند با یکدیگر همپوشانی داشته باشند، و از این جهت بستری مناسب برای مطالعات فردی و گروهی خواهند بود.

۳-۳. جنبه فرهنگی و اجتماعی

از نظر فرهنگی خوابگاه ها چه بسا بیشتر از کلاس های دانشگاهی اهمیت دارند زیرا دانشجو در ساعات درسی را در کلاس های آموزش و ساعات غیر درسی را در محیط خوابگاه ها سپری می کند و همین ساعات غیر درسی که سهم بیشتری از وقت دانشجو را به خود اختصاص می دهند زمینه های تبادل بین فرهنگی میان دانشجویان از فرهنگ های متفاوت را فراهم می کنند. و همین به تجربیات اجتماعی آنان غنا می بخشد و باعث می شود دانشجویان با دید اجتماعی غنی تر وارد جامعه شوند. علاوه بر آن تبادل فرهنگی لاجرم به تفاهم قومی و احساس وحدت در هر نسل از دانشجویان قوام بیشتری می بخشد. (صفری کردی، ۱۳۹۴، ص. ۳)

۴. سکونتگاه های موقت، خوابگاه ها

مسکن دسته جمعی مفهومی است که به علت تغییر الگوی روابط اجتماعی و پدیده های جدید در زندگی موجب شده تا بسیاری از افراد جامعه در دوره ای از زندگی خود در این نوع از مسکن اقامت گزینند، از جمله این نوع اقامتگاه های موقت می توان به خوابگاه ها، خانه سالمندان، محل اقامت شهروندان تحت مراقبت نام برد. حال در جهت ارائه تعریفی از عملکرد "مجتمع اقامتی" در حوزه معماری می توان سه شاخصه برای آن ارائه کرد، اول این که این مجتمع ها به گروه خاصی با نیازهای مشترک و جمعی تعلق دارد. دوم، اقامت در آن بلند مدت است به گونه ای که بتوان به آن "مکانی برای زندگی" اطلاق کرد و سوم اینکه مدیریت و اداره مجموعه به صورت تشکیلاتی است. همچنین مخاطبین این نوع مسکن بر پایه نوعی اشتراک تعریف می شوند: اشتراک در شرایط سنی و جسمی، اشتراک کاری و یا تحصیلی و ... که به واسطه آن می توان به آن ها "گروه" اطلاق کرد؛ گروه اجتماعی، گروه کاری و یا گروه سنی. بدین ترتیب طیف وسیعی از انواع فضاها، خدمات و کاربری ها در این نوع از مسکن گنجانده می شود که کیفیت های فضایی متفاوتی را به وجود می آورد. در طراحی مجتمع اقامتی همواره درجاتی از استقلال و هویت بخشی به بخش های اختصاصی در کنار اشتراک و ارتباط در قسمت های جمعی مطرح می شود. گویی خانه ای بزرگ برای خانواده ای که اعضای متعدد آن پیوسته در حال تغییر هستند و علایق شخصی و اشتراکات جمعی فراوان دارند، طراحی می گردد. مدیریت و اداره امور در مجتمع های اقامتی به گونه ای متفاوت است. از یک سو به دلیل ارائه برخی خدمات رفاهی نیاز به تشکلات اداری احساس می شود و از سوی دیگر به دلیل عدم ارائه خدمات در سطح یک هتل همچون خانه داری و رستوران، تشکیلات اداری در حد مشخصی محدود می گردد. (طالبیان، آتشی، & نبی زاده، ۱۳۸۹، ص. ۸) یکی از مهمترین موضوعات پیش روی دانشگاه ها، مساله اقامت دانشجویان غیر بومی است؛ به ویژه اینکه امروزه دانشگاه ها به شدت به دنبال جذب دانشجویان غیر بومی و به اصطلاح بین المللی برای بالابردن معیارهای رتبه بندی خود هستند. معمولاً دو سیاست کلی در این حوزه وجود داد: یکی اینکه محل اقامت دانشجویان در پردیس دانشگاه باشد و دیگری اینکه به بیرون از دانشگاه انتقال یابد. به هر روی عدم فراهم آوردن محل اقامت مناسب برای دانشجویان می تواند منجر به پایین آمدن کیفیت آموزشی دانشگاه و حتی معضلات اجتماعی گردد. (کامل نیا، ۱۳۹۴، ص. ۳۸۲) از طرفی یکی از گونه های رایج مسکن موقت، خوابگاه های دانشجویی است (شاکری اسکی & لیتکوهی، ۱۳۹۳، ص. ۲). خوابگاه به عنوان مکانی که افراد در آن برای مدت زمانی مشخص و محدود ساکن هستند و پس از اتمام دوره تحصیل مجبور به ترک آن می شوند، سکونتگاه موقت به شمار می آید، که افراد در آن به چنان تجارب جدیدی از زندگی دست می یابند که پیش از آن در محیط خانه خود با آن مواجه نشده اند. غالباً ساختار کالبدی و عملکردی خوابگاه ها برای این افراد با خانه متفاوت است. (حیدری، مطلبی، & نکویی مهر، ۱۳۹۳، ص. ۱۶) از یک سو، یک گروه اجتماعی فعال مانند دانشجویان غالباً کیفیاتی فراتر از فضایی به عنوان فضای خواب و استراحت می طلبد بنابراین فضاها متعدد و گوناگونی که حاصل نیازهای فردی و گروهی ساکنین است، نیز بایستی در مجموعه تامین گردند.

مدت اقامت طولانی است اما همیشگی نیست. اقامت در این نوع مسکن کوتاه مدت یا میان مدت نیست بلکه همواره بیش از یک سال در نظر گرفته می شود. از سوی دیگر نمی توان آن را همیشگی فرض کرد چرا که تنها به یک دوره زمانی خاص چون دانشجویی و یا اشتغال به کاری مشخص محدود می گردد. این کیفیت اقامت شرایط خاصی از نظر طراحی ایجاد می کند که نه شبیه اقامتگاه های موقت است و نه دائمی؛ در این اقامتگاه تنها امکانات رفاهی و تجهیزات برای یک اقامت کوتاه مدت در جهت تامین حداکثر رفاه و آرامش مد نظر است و در مقابل در طراحی خانه ، بسیاری از مفاهیم عمیق همچون ارتباط میان فضا و انسان، نحوه زندگی، هویت و ... علاوه بر مسائل فیزیکی پیش گفته مطرح می شود. (طالبیان، آتشی، & نبی زاده، ۱۳۸۹، ص. ۸) همچنین خوابگاه ها جزئی از امکانات رفاهی دانشگاه هستند که دانشجویان براساس ضوابط و شرایط تعیین شده از آن برخوردار گردیده و در محدوده امکانات از فضای خوابگاهی و نیز امکانات فرهنگی، فوق برنامه، ورزشی و خدماتی استفاده می نمایند. (زائر & قائدمحمدی، ۱۳۹۲، ص. ۱۸۲) سیاست های مسکن دانشجویی در ارتباط با گستره وسیعی از اقدامات دولتی در نظام آموزش عالی قرار دارد. این سیاست ها شامل تمام اقدامات دولتی، سیاست های آموزشی و یا اقتصاد آموزش عالی می شوند که تأثیری مستقیم یا غیر مستقیم بر مسکن دانشجویی و زندگی دانشجویان دارند. با این وجود، تعاریف به خودی خود این امر را مشخص نمی کنند که چرا مسکن دانشجویی دارای اهمیت ویژه در مطالعات رفاه دانشجویان است. (سعیدی & اسماعیل زاده، ۱۳۸۹، ص. ۴۹) زیرا خوابگاه های دانشجویی برای بسیاری از دانشجویانی که مجبور به تحصیل در دانشگاهی خارج از محل سکونت فعلی خودشان هستند، جایگزین محیط خانواده است، بنابراین اگر شرایط مناسبی برای خوابگاه ها در نظر گرفته شود این محیط های بسته و مراکز جمعی، محیط های مطلوبی برای بهبود فرایند یادگیری و کیفیت زندگی محسوب می شوند. از طرفی اگر این مکان ها دارای شرایط نامناسب باشند خود به عنوان عاملی برای ایجاد اختلال در سلامت جسمانی، روانی و وضعیت تحصیلی دانشجویان عمل خواهند کرد. همچنین پژوهش ها نشان می دهند که این مکان ها نقش مهمی را در رشد فردی و شغلی دانشجویان ایفا می کنند و دانشجویانی که در محیط دانشگاه زندگی می کنند تعامل بیشتری با سایر دانشجویان دارند در نتیجه مهارت های زندگی در آنان تقویت می شود همچنین خوابگاه های دانشجویی نقش مهمی در سلامت روانی دانشجویان دارد. از طرفی این محیطها مکانهای مناسبی برای آموزش های اجتماعی هستند، دانشجویانی که در خوابگاه اقامت دارند دارای فرهنگ خاصی هستند که بر آن فرهنگ تأثیر گذارند و خود نیز از آن تأثیر می پذیرند (جوهری، یمانی، امید، شکور، & بدرافکن، ۱۳۹۳، ص. ۱۵) از طرفی با توجه به اینکه دانشگاه ها قوانین رسمی و غیر رسمی از رفتار دارند، به کمک آن ها مکان ها را تعریف می کنند، دانشجویان و کارکنانی که از این قوانین اطلاع دارند، مشغول عمل هستند. اما فضاهای زندگی دانشجویی و خوابگاه ها فضاهای سازمانی نیستند و یا اینکه حداقل مراتب سازمان یافته آن، نسبت به کلاس های درس دانشگاه، بسیار کمتر هستند، بنابراین بایستی به وسیله کسانی که از آن استفاده می کنند، و شیوه خاص فعالیت هایشان شکل گرفته شوند. (بهارلو، ۱۳۹۰، ص. ۳۸)

۵. دسته بندی انواع گونه های خوابگاهی و اتاق های دانشجویی

اولین و مهمترین فضاها در مجتمع های خوابگاهی و اقامتی موقت، حوزه شخصی و واحد اختصاصی زندگی فرد می باشد چه در حد یک اتاق چندنفره و چه آپارتمانی کامل و مستقل که می بایست امکاناتی برای پاسخگویی به نیازهای فردی را دارا باشد. (طالبیان، آتشی، & نبی زاده، ۱۳۸۹، ص. ۸) در بخش ارزیابی و دسته بندی نوع واحد زندگی فردی دانشجویان و امکانات و نیازهای اختصاصی هر دانشجو در محیط خوابگاه ها به انواع خوابگاه ها نیز پرداخته می شود. انواع گونه های خوابگاهی به سه فرم "خوابگاه راهرویی"، "طرح خوابگاه سویتی" و نهایتاً "طرح خوابگاه خانه و آپارتمان" تقسیم می شوند (بهزاد بهبهانی، علی آبادی، سامانی، & پورنادری، ۱۳۹۰، ص. ۶۳) که مطابق جدول ۱ نحوه قرارگیری واحد زندگی فردی با سه گونه خوابگاهی مطرح شده فوق، حالت را در دسترسی به هسته خدماتی، تراکم فضایی پیشنهاد می کند.

جدول ۱: انواع گونه های مختلف قرارگیری واحد زندگی ترجیحی (اتاق، سوئیت و یا واحد مجزا آپارتمانی) در مجتمع های خوابگاهی برگرفته از تحلیل و بررسی نمونه های موردی در کشورهای اسلامی، نگارندگان

<p>اتاق ها، سوئیت ها و یا واحدهای آپارتمانی همراه یا راهرو داخلی موازی، یک هسته خدماتی مرکزی را فراگرفته اند.</p>	<p>اتاق ها، سوئیت ها و یا واحدهای آپارتمانی در دو طرف راهرو واقع شوند.</p>	<p>اتاق ها، سوئیت ها و یا واحدهای آپارتمانی در یک طرف راهرو واقع شوند.</p>
<p>اتاق ها، سوئیت ها و یا واحدهای آپارتمانی به صورت به هم پیوسته در محاورت همدیگر و با ورودی های مجزا واقع شوند، مانند خانه های شهری.</p>	<p>اتاق ها، سوئیت ها و یا واحدهای آپارتمانی در کنار پله های ارتباطی به صورت دسته ای بدون راهرو واقع شوند.</p>	<p>اتاق ها، سوئیت ها و یا واحدهای آپارتمانی در طول راهرو های خارجی واقع شوند، راهروهایی مانند بالکنی ها.</p>

۶. الویت های ترجیحی ساکنان در انتخاب گونه های مسکن ایده آل

از مهمترین مسائل در خوابگاه های دانشجویی عدم توجه به ترجیحات محیطی دانشجویان بوده است که از عوامل مؤثر در رضایتمندی آنان به شمار می آید، الویت ترجیحی انسان ها بر مبنای تمایلاتشان به نیازهای خاص و ویژه برای هر فرد تنظیم می شود، بنابراین تاکید این پژوهش بر اداک، مشاهده و تجربه گروه های مختلف در بیان انواع مختلف ترجیحاتشان است. (Sapiega Trujillo, 2014, p. 124) انسان ها به احتمال زیاد در محیط هایی که دارای ویژگی هایی شبیه به قرارگاه های طبیعی که در آن تکامل یافته است، به طور موثرتری عمل می کنند. بنابراین چند عامل که در انتخاب محیطی مؤثر مهم ارزیابی شده اند از جمله "خوانایی"، که اشاره به اولویت ترجیحی افراد برای قرارگاه هایی که به خوبی در خدمت نیاز انسان هستند، دارد؛ یعنی درک و پیش بینی و یاد آوری امکانات و شاخصه ها، که همان دسترسی به فضایی با عناصر مشخص و به سادگی قابل تشخیص می باشد. دومین ویژگی، به نام "قابلیت تغییر و انعطاف پذیری" توصیف می شود به عنوان خدمات رسانی به نیازهای در حال تکامل همه برای انسان ها در قرارگاه ها، با توجه به گسترش حیطه دانش در طول زمان می باشد. سومین ویژگی که بر "امنیت" در قرارگاه ها اشاره دارد و عناصری از محیط که راحتی و عدم تهدید به همراه دارد، اینگونه محیط ها مزایای روانی، اجتماعی، و فیزیولوژیکی را در قرارگاه ها فراهم می کنند. (T. Kylea, J. Mowenb, & Tarrant, 2004, pp. 440-441) یافته های تحقیق درباره ترجیحات محیطی دانشجویان همچنین احساسشان از تعلق، خود بیانگری، و احساس اجتماع و حضور در جامعه ای که تجربه کرده اند و محیط هایی که در آن ها با دانشجویان از فرهنگ های متفاوت تعامل می کنند، نشان می دهد الویت های دانشجویان و ادراکشان از جنبه های فیزیکی محیط، بر رفتارهایشان و مکان انتخابی شان تاثیر گذار است. (Sapiega Trujillo, 2014, p. viii)

۷. معرفی نمونه های خوابگاه های کشورهای اسلامی مورد ارزیابی

دانشگاه ها دانشجویان را از سراسر زمینه های متفاوت و با پیشینه فرهنگی و تجربیات زندگی متنوع گرد هم می آورند بنابراین زمینه ای فراهم می شود که بدین واسطه، افراد را بر مبنای فعالیت های روزانه و موقعیت هاشان در شبکه های اجتماعی، فرهنگی و آموزشی به هم ارتباط می دهد. و زندگی چندفرهنگی دانشجویان به واسطه فعالیت های مشترکشان شکل می گیرد، بنابراین دانشگاه ها نقش بسیار جدی را در شکل دادن به فعالیت های مردم جوان و رویارویی و تعامل آن ها با

همسالان نشان ایفا می کنند. (Bennett, Cochrane, Mohan, & Neal, 2016, pp. 4-12) فضاهای اقامتی موقت در دانشگاه ها به واسطه دانشجویانی که به جهان اجتماعی و فرهنگی متنوع تری متصل شده اند، به صورت گسترده تر تجربه می شوند، در واقع خوابگاه ها یکی از مهمترین موضوعات پیش روی دانشگاه ها و به خصوص مسئله اقامت دانشجویان بین المللی است. (کامل نیا، ۱۳۹۴) و این موضوع تاثیر مستقیم یا غیر مستقیمی بر عملکرد تحصیلی و رفتاری دانشجویان در بستر محیطی جدید خواهد داشت. (بهزاد بهبهانی، علی آبادی، سامانی، & پورنادری، ۱۳۹۰، ص. ۶۰) پیشینه اولین خوابگاه ها در جهان اسلام به محل آموزش و تعلیم و تربیت در مساجد باز می گردد به این ترتیب که حلقه های درس در اوقاتی غیر از اوقات نماز جماعت و وعظ تشکیل می شد که همزمان این مساجد آموزشی شامل امکاناتی برای اقامت و پذیرایی موقت برای کارگزاران و معلمان و متعلمان در غالب حجره ها بوده اند. (کامل نیا، ۱۳۹۴، ص. ۱۳-۱۶) در جدول ۲ نمونه هایی از خوابگاه های مورد ارزیابی در بستر کشورهای اسلامی و موقعیتشان به طور خلاصه ذکر شده است. همچنین نتایج مورد ارزیابی خوابگاه ها در بخش تحقیق و تحلیل و بررسی نوع واحد زندگی ترجیحی به کار گرفته شده است، که یکی از متدولوژی های موثر و کارآمد پژوهش حاضر در طراحی روش تحقیق به واسطه کاربرد نمونه های موردی پیشین می باشد.

جدول ۲: معرفی خوابگاه ها در کشورهای اسلامی

نام خوابگاه دانشگاه	موقعیت	تصاویر	توضیحات
خوابگاه ستاره ای (پردیس ۲) دانشگاه فردوسی مشهد	مشهد، ایران		خوابگاه ستاره ای "پردیس ۲" که با فرم راهرویی یک طبقه (همکف و طبقه اول) و هر طبقه دارای ۳۴ اتاق، ۱۲ حمام و ۱۲ توالیت به علاوه یک اتاق مطالعه و آشپزخانه می باشد.
خوابگاه ۵ طبقه (پردیس ۱) دانشگاه فردوسی مشهد	مشهد، ایران		ساختمان خوابگاه "پردیس ۱" در سال ۱۳۵۴ در محل اراضی پردیس دانشگاه ساخته شد. در زمان بهره برداری هر طبقه این ساختمان ۵ طبقه دارای ظرفیت بیش از ۱۱۸۰ اتاق با ۳۶۰ دانشجوی می باشد همچنین دارای سلف سرویس مجهزی می باشد و در زمین های اطراف خوابگاه، خانه دانشجویی، گلخانه، زمین فوتبال، والیبال، بسکتبال و تنیس قرار گرفته اند. (کامل نیا، ۱۳۹۵)
خوابگاه فجر ۱ تا ۷ و پردیس ۳ و ۵ دانشگاه فردوسی مشهد	مشهد، ایران		از نظر مورفولوژی و شکل پلان ساختمان های پردیس ۳ و ۵ و فجرها تقریباً در اصول کلی مشابه اند. خوابگاه پردیس ۵ دارای ظرفیت اسکان ۵۰۰ دانشجوی دختر نوبت اول می باشد و در مجموعه خوابگاه های پردیس دانشگاه واقع شده است. (کامل نیا، ۱۳۹۵)
خوابگاه رسولیان دانشگاه تهران	تهران، ایران	 http://kooy.ut.ac.ir/	در سال ۱۳۸۵ به مساحت ۴۲۰۰ مترمربع در ۴ طبقه با زیرزمین احداث گردید. این دارای ۷۶ اتاق با ظرفیت ۱۸۸ نفر (اتاق های ۲ و ۳ نفره) می باشد. این خوابگاه به دو قسمت رسولیان شمالی (۱) و جنوبی (۲) تقسیم می شود که هر کدام ۱۳ سوئیت دارند و هر سوئیت ۲ یا ۳ اتاق دارد. آشپزخانه در داخل سوئیت و سرویس بهداشتی و حمام در وسط راهرو قرار دارد. سالن

<p>تلویزیون در هر دو طرف شمالی و جنوبی در قسمت وسط زیرزمین قرار دارد.</p>			
<p>در سال ۱۳۶۸ به مساحت ۶۲۰۰ مترمربع در ۴ طبقه با زیرزمین احداث گردید. این ساختمان در ضلع جنوب غربی کوی قرار گرفته است و این ساختمان دارای ۲۲۱ اتاق ۱۵ متری با ظرفیت ۴۴۲ نفر (اتاق های ۲ نفره) می باشد. سالن تلویزیون و ۲ سالن مطالعه در زیرزمین ساختمان ۲۲ قرار دارد. هر اتاق مجهز به یخچال، خط تلفن یکطرفه بوده و ساختمان به شبکه اینترنت بی سیم (وایرلس) متصل است.</p>	 <p align="center">http://kooy.ut.ac.ir/default-165.aspx</p>	<p>تهران، ایران</p>	<p>خوابگاه دانشگاه تهران (ساختمان ۲۲)</p>
<p>در سال ۱۳۳۷ به مساحت ۲۲۰۰ مترمربع در ۳ طبقه احداث گردید. این ساختمان در ضلع شمال غربی کوی قرار دارد. این ساختمان دارای ۷۱ اتاق ۲۰ متری با ظرفیت ۲۱۳ نفر (اتاق های ۳ نفره) برای می باشد و هر اتاق مجهز به یخچال و خط تلفن یکطرفه بوده و ساختمان به شبکه اینترنت بی سیم (وایرلس) متصل است.</p>	 <p align="center">http://kooy.ut.ac.ir/default-165.aspx</p>	<p>تهران، ایران</p>	<p>خوابگاه دانشگاه تهران (ساختمان ۷)</p>
<p>در سال ۱۳۲۰ به مساحت ۲۰۰۰ مترمربع در ۳ طبقه احداث گردید. این ساختمان در ضلع شرقی کوی، نزدیک ساختمان مدیریت قرار دارد و طبقه اول آن مخصوص جانبازان می باشد. ساختمان ۴ دارای ۳۶ اتاق ۱۶ متری با ظرفیت ۶۴ نفر (اتاقهای ۲ نفره) برای مقطع دکترای می باشد. هر اتاق مجهز به یخچال و خط تلفن یکطرفه بوده و ساختمان به شبکه اینترنت بی سیم (وایرلس) متصل است. در قسمت ورودی این ساختمان دفتر بسیج دانشجویی واقع شده است.</p>	 <p align="center">http://kooy.ut.ac.ir/default-165.aspx</p>	<p>تهران، ایران</p>	<p>خوابگاه دانشگاه تهران (ساختمان ۴)</p>
<p>در سال ۱۳۲۰ به مساحت ۱۰۶۰ مترمربع در ۲ طبقه احداث گردید. این ساختمان که در ضلع غربی کوی، روبروی ساختمان مدیریت قرار دارد، دارای ۲۱ اتاق ۱۲ متری با ظرفیت ۴۲ نفر (اتاق های ۲ نفره) می باشد. هر اتاق مجهز به یخچال و خط تلفن یکطرفه بوده و ساختمان به شبکه اینترنت بی سیم (وایرلس) متصل است.</p>	 <p align="center">http://kooy.ut.ac.ir/default-165.aspx</p>	<p>تهران، ایران</p>	<p>خوابگاه دانشگاه تهران (ساختمان ۳)</p>
<p>خوابگاه متاهلین دانش پژوهان در منطقه ولنجک، بلوار دانشجو واقع در شمال دانشگاه شهید بهشتی در سال ۱۳۸۲ توسط خیرین احداث و وقف گردید. این مجتمع خوابگاهی با ظرفیت محدود و بصورت خودگردان و موقوفه با مدیریت داخلی مستقل توسط آن بنیاد خیریه اداره می شود. با توجه به محدودیت واحدهای مسکونی</p>		<p>تهران، ایران</p>	<p>خوابگاه متاهلین دانش پژوهان دانشگاه شهید بهشتی</p>

<p>این خوابگاه و شرایط واقف، فقط دانشجویان دکتری پذیرش و به مدت ۲ سال طبق نوبت اسکان داده می شوند/ http://www.sbu.ac.ir.</p>	<p align="center">http://yazdi-complex.ir/</p>		
<p>ساختمان خوابگاه برای پاسخ گویی راحت به نیازهای علمی و اجتماعی دانشجویان طراحی شده است. بخش آقایان شامل ۳۵ اتاق مشترک چندنفره، دو اتاق یک نفره، هشت آپارتمان، یک آپارتمان با چهار اتاق های مشترک در هر طبقه تشکیل شده است و بخش خانم ها شامل ۳۶ اتاق به اشتراک گذاشته شده، سه اتاق یک نفره، ۸ آپارتمان و چهار اتاق های جمعی می باشد.</p>	 <p align="center">http://fm.lau.edu.lb</p>	Beirut,	Residence Hall Block B Dormitory of Lebanese American University
<p>طراحی این ساختمان خوابگاه بسیار کارآمد است، به گونه ای که فرم بنا شامل دو جناح با کاربردهای فضاهای آموزشی در در یک جناح و اقامت دانشجویی و خوابگاه در جناح دیگر می باشد که طراحی آن در سال ۱۹۶۵ تکمیل شده است و مساحت ۴۳۵۹ مترمربع را شامل می شود. این خوابگاه اتاق های دو نفره را برای خانم ها با امکانات لازم از قبیل سالن استراحت و مطالعه، اتاق های مشترک، رختشوی خانه و آشپزخانه های، و غیره فراهم می کند.</p>	 <p align="center">http://fm.lau.edu.lb</p>	Beirut,	Orme-Gray Dormitory of Lebanese American University
<p>فرم پلان یک طرح "U" شکل، با کشیدگی در جهت شمال و جنوب و یک خلاء مرکزی با ارتفاع سرتاسری (آتریوم) و نسبتا غیر راست گوشه است. خانه ۲۰۰ دانشجوی دختر، که محیط دلپذیر و مناسب برای استراحت و مطالعه دانشجویان فراهم کرده است، یکی از اهداف اصلی این پروژه موضوع ایجاد مسکن برای دانشجویان دختر بوده است. می باشد. ۳ زیرزمین + یک طبقه همکف + ۶ طبقه مسکونی در مجموع کل ساختمان توزیع شده است. (۲، ۱ و ۳ نفره) تقسیم شده است .</p>		لبنان	خوابگاه دانشجویی USEK دانشگاه لبنان ،
<p>مجموعه خوابگاه های دانشجویی در خارج از منطقه بیضی شکل دانشگاه و در ارتباط نزدیک با آن طراحی شده است. هر ساختمان برای اسکان حدودا ۱۲۳ دانشجوی طراحی شده، (Jewell, 1395) که با رعایت اصول منطقه گرایی در طراحی این مجموعه به مسائل تکنولوژیک و مدرن نیز توجه شده است . این ساختمان بر مبنای برنامه و معیارهای LEED طراحی و اجرا می شود. (admin, 1395)</p>	 <p align="center">(business information, 1395)</p>	عراق	خوابگاه دانشجویی دانشگاه آل قاسیم، عراق

<p>اقامت دانشجویان در مجتمع اقامتی دانشگاه که به سبک آپارتمان مسکونی مبلیه شده اند و امکاناتی از جمله آشپزخانه، حمام را نیز شامل می شوند. همچنین این ساختمان دارای ظرفیت اسکان برای ۴۲۶ دانشجو می باشد. هر دو خوابگاه خانم ها و آقایان سرپرست خوابگاه و دستیاران در مجموعه برای رسیدگی به مواردی از جمله مسائل انضباطی و یا تعمیر و نگهداری اقامت دارند.</p>	 <p align="center">http://auis.edu.krd/about-3</p>	<p>عراق</p>	<p>Dormitory of The American University of Iraq Sulaimani</p>
<p>این پروژه سه طبقه با زیربنای ۳۰۰۰ متر مربع برای ۲۰۰ دانشجو خانم با امکاناتی شامل اتاق خوابگاه، سالن های مطالعه، فضای استراحت، کافه تریا، و کتابخانه در حال احداث می باشد که در سال ۲۰۱۷ باز گشایی خواهد شد. خوابگاه محیطی امن برای دانشجویان دختر طراحی شده است. http://wadsam.com</p>	 <p align="center">http://wadsam.com/</p>	<p>افغانستان</p>	<p>Women's Dormitory at American University of Afghanistan</p>
<p>این پروژه توسط گروه معماری VJAA و در سال ۲۰۰۸ اجر ا شده است. طراحی آن سازگار با محیط زیست است و به نیازهای اجتماعی دانشجویان با پیش بینی فضاهایی از جمله: امکانات ورزشی رقابتی و سالن با اتاق های ملاقات، کافه تریا با فضای مطالعه، سالن آمفی تئاتر ، پارکینگ و از همه مهمتر باغ پشت بام (پشت بام های سبز پاسخ مناسبی می دهد. http://www.robaid.com</p>	 <p align="center">http://www.robaid.com</p> <p align="center">http://www.archdaily.com/</p>	<p>محوطه دانشگاه آمریکایی بیروت، لبنان</p>	<p>Green architecture – Charles Hostler Student Center in Beirut</p>
<p>فاز اول پروژه دانشگاه مصدر شامل مناطق مسکونی در سال ۲۰۰۸ آغاز شده و تا کنون تکمیل گردیده است که با طیف متنوعی از فضاهای اجتماعی احاطه شده اند، از جمله یک ورزشگاه، رستوران، کافه، مرکز دانش، مکان های ملاقات، منظر و محوطه های های تزیین شده آپارتمان های یک، دو و سه خوابه در ارتفاعکم (سه طبقه) و به صورت بلوک های با تراکم بالا، با ظرفیت تقریبی ۴۰۰-۶۰۰ دانشجو که به عنوان یک مقابل اجتماعی به محیط آزمایشگاهی آموزشی عمل می کنند قرار دارد. (طالبیان، آتشی، & نبی زاده، مجتمع آموزشی، ۱۳۹۰، ص. ۱۲۴)</p>	 <p align="center">http://www.e-architect.co.uk/</p>	<p>شهر پایدار مصدر، امارات متحده عربی</p>	<p>خوابگاه انیستیتوی علم و تکنولوژی دانشگاه مصدر</p>
<p>این پروژه خوابگاه دانشجویانی است که در دانشگاه LAU جبیل ، لبنان مشغول به تحصیل هستند. و محیط بسیار خوب برای دانشجویان است. که در سال ۲۰۱۴ ساخت آن تکمیل شده است.</p>		<p>جبیل، لبنان</p>	<p>dormitory of LAU Jbeil campus in lebnan</p>

<p>کارکنان و اعضای هیئت علمی دانشگاه KAUST با تجربه زندگی منحصر به فرد و هیجان انگیز همراه در مسکن مجلل و امکانات واقع در یک محیط متنوع و چند فرهنگی به سبک طرح های اسلیمی^۳ مدرن طراحی شده است و گزینه های مختلف مسکن به دانشجویان ، استادان و کارکنان مجموعه شامل ویلا، خانه های جداگانه و خانه- آپارتمان با اندازه های یک تا چهار اتاق خواب ارائه می دهند.</p>	 <p align="center">https://www.kaust.edu.sa</p>	<p>Thuwal , Makka h Province, Saudi Arabia</p>	<p>king Abdullah university of science and technology (KAUST)staff or faculty Housing</p>
<p>پروژه دانشگاه آمریکایی قاهره (AUC) با مساحت پردیس ۲۶۰ هکتاری به عنوان "شهری برای یادگیری" و برای خدمت به جمعیت دانشجویی بیش از ۷۰۰۰ نفر طراحی شده است. یکی از ویژگی های اصلی طرح پردیس پلازا AUC می باشد که موجب انتظام فضای و کالبدی کلیه بخش ها شامل دانشکده ها ، خوابگاه های اقامتی، سالن ورزشی، امکانات خدماتی و ... می باشد و یک جریان پیوسته از حرکت بین باغ دانشگاه و فضای باز را هدایت می کند. محل اقامت شامل ۱۲ بخش کلبه مانند (۵بخش برای آقایان و ۷بخش برای خانم ها) می باشد. هر کلبه دارای ۲۲ اتاق تک نره و 20 اتاق دونفره، یک سالن جمعی و استراحت، اتاق مطالعه، حیاط مرکزی و تراس می باشد. همچنین در منطقه مشترک خوابگاه ها چندین اتاق مطالعه و آزمایشگاه کامپیوتر شبانه روزی وجود دارد. http://www.aucegypt.edu</p>	 <p align="center">http://www.fluor.com/</p> <p align="center">http://www.aucegypt.edu/</p>	<p>Cairo, Egypt</p>	<p>American University of Cairo</p>
<p>این خوابگاه با امکانات اجتماعی متنوع ۴۲۰ مکان زندگی دانشجویی را با اولویت به دانشجویان بین المللی ارائه می کند . و چهار گزینه طراحی شده اتاق در این خوابگاه قابل دسترس است. اتاق های بلوک های خوابگاه مبله، مجهز به Wi-Fi، حمام و توالت هستند و همچنین یک منطقه زندگی جمعی برای مطالعه و استراحت نیز در این مجموعه وجود دارد. http://www.hotcoursesabroad.com/</p>	 <p align="center">http://www.hotcoursesabroad.com/</p>	<p>Kuchin g, Sarawa k, Malays ia</p>	<p>Swinburne University of Technology (SARAWAK) 's student hostel</p>
<p>این مجموعه های خوابگاهی قابلیت اسکان ۴۰۰ دانشجو پسر را به صورت اتاق های بزرگ ۴نفره خواهد داشت که تمام پروژه است تا آوریل ۲۰۱۶ برنامه ریزی شده است. ساختمان خوابگاه ها ۹۶ اتاق با سطح کلی طبقات در مجموع بیش از ۱۰،۰۰۰ مترمربع دارد. علاوه بر فضای زندگی، هر یک از طبقات همراه با اتاق های مشترک، اتاق مطالعه، اتاق تلویزیون و آشپزخانه می باشد http://wadsam.com/</p>	 <p align="center">http://wadsam.com/</p>	<p>افغانستان</p>	<p>Dormitory of the University of Balkh</p>

³ Arabesque style

۸. روش شناسی و سازمان پژوهش

برای شناسایی مولفه های تاثیرگذار در طراحی واحد زندگی فردی و خصوصی (اتاق ایده آل) خوابگاه دانشجویان بین المللی، از دو روش مجزا و مکمل "کمی و کیفی" استفاده شده است. برای گردآوری اطلاعات از ابزارهایی مانند یادداشت برداری و پرسشنامه استفاده شده است یکی از تمرکز های اصلی در این تحقیق تجربه دانشجویان جوان غیر ایرانی از سکونت در کشوری خارجی (ایران) بوده است، که زمینه ای برای دستیابی به ایده آل های آنان در نوع خوابگاه ترجیحی نیز می باشد. (گروت، وانگ، ۱۳۹۲، ص. ۱۷۵) و ثبت و مشاهده وقایع نیز در کنار روش کمی استفاده شده است که موجب آشنایی بیشتر با شرایط متفاوت خوابگاه ها و برخی خصوصیات دانشجویان ساکن در خوابگاه ها گردیده است. ترجیحات محیطی دانشجویان در انتخاب شرایط اتاق ایده آل شان در این پژوهش کانون اصلی تحلیل است و در کنار آن نقش ملیت و جنسیت دانشجویان بین المللی بر این ترجیحات مورد بررسی قرار می گیرد. بر همین اساس متودولوژی پژوهش حاضر بر مبنای روش "پیمایشی" است، (صادقی نائینی، ۱۳۹۳، ص. ۶۴) که موجب ارزیابی ارتباط معنادار بین گویه های مختلف مورد سنجش نیز شده است. برای تأمین اعتبار ابزار اندازه گیری (پرسشنامه) در این پژوهش از مصاحبه، گفتمان های گروهی و نظر کارشناسان و متخصصان به عنوان ملاکی برای سنجش اعتبار استفاده شده است، علاوه بر آن چندین نمونه خوابگاه های دانشجویی در کشورهای مسلمان مورد تحقیق و بررسی قرار گرفته اند و سپس با بررسی و ارزیابی شاخصه های کیفیت سنجی و رضایت مسکونی گزینه های مورد سنجش تکمیل شدند، در نتیجه ملاک لازم برای اعتبار نظری و محتوایی وسیله اندازه گیری تحقیق، پرسشنامه ها حاصل گردید و نهایتاً روایی پژوهش تأمین شد. از بین ۳۷۸ پاسخ دهنده به پرسشنامه ها ۲۲۴ نفر دانشجوی مرد و ۱۵۴ نفر دانشجوی زن بودند، ملیت دانشجویان در این تحقیق از بین کشورهای مسلمان شامل ۱۴۵ نفر از عراق، ۱۳۵ نفر از افغانستان ۴۶ نفر از لبنان، ۲۲ نفر از سوریه، ۱۸ نفر از تاجیکستان و ۱۲ نفر از یمن هستند. با توجه به اینکه کشورهای مسلمان به لحاظ فرهنگ اسلامی دارای مشترکاتی می باشند زمینه انجام پژوهش بین این کشورهای نام برده فراهم شده است. همچنین در این پژوهش از شیوه نمونه گیری، تصادفی ساده استفاده شده و پرسشنامه های تحقیق در اختیار افراد جامعه آماری ساکن و غیر ساکن در محیط خوابگاه گذاشته شده است. پارادایم تحقیق کمی و روش تحقیق همبستگی است و برای تحلیل اطلاعات از نرم افزار SPSS و تحلیل آماری کای اسکور استفاده شده است سپس بر مبنای نتایج مربوطه، به تجزیه و تحلیل آماری استنباطی پرداخته شد و رابطه بین مؤلفه های فردی، اجتماعی و فرهنگی با ملیت، جنسیت و ترجیحات محیطی دانشجویان در خصوص اتاق خوابگاهی در دو بخش "ویژگی های کالبدی" و "ویژگی های غیر کالبدی" مورد بررسی قرار داده شده است. و سؤالاتی که در این تحقیق مورد بررسی قرار گرفته اند شامل: (۱) الویت های دانشجویان در انتخاب اتاق و امکانات فرد و اختصاصی محیط خوابگاه کدام اند؟ (۲) دستیابی به فاکتورهای تاثیرگذار بر طراحی اتاق خوابگاه چندفرهنگی و بین المللی کدام اند؟ (۳) تا چه میزان دانشجویان با تفاوت های فرهنگی الویت های یکسانی در ترجیحات محیط خوابگاه در یک دانشگاه چندفرهنگی دارند؟ و بالعکس.

۹. چهارچوب نظری تحقیق و ارزیابی یافته ها

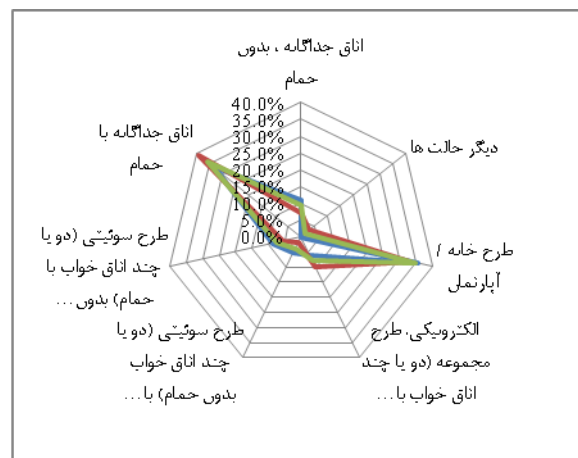
سوال های نگرشی در این تحقیق در مورد "زندگی خصوصی دانشجو در محیط خوابگاه"، در دو بخش ویژگی های کالبدی نظیر "نوع واحد زندگی ترجیحی (اتاق دانشجو)، تعداد افراد ساکن" و ویژگی های غیر کالبدی نظیر "حریم شخصی، صوتی و بصری مورد نیاز" مورد ارزیابی قرار گرفته اند.

۹-۱. شاخص های طراحی واحد زندگی فردی (اتاق ترجیحی دانشجویان)

اولین و مهمترین این فضاها حوزه شخصی و واحد اختصاصی است چه در حد یک اتاق چندنفره و چه آپارتمانی کامل و مستقل که می بایست امکاناتی برای پاسخگویی به نیازهای فردی دانشجویان بین المللی را دارا باشد. (طالبیان، آتشی، & نبی زاده، ۱۳۸۹، ص. ۸)

۹-۱-۱. ویژگی های بعد کالبدی اتاق دانشجوی

بنابراین در این بخش به ارزیابی واحد زندگی فردی ترجیحی دانشجویان و امکانات و نیازهای اختصاصی هر دانشجوی در محیط خوابگاه پرداخته شده است. در این بخش به ارزیابی واحد زندگی فردی ترجیحی دانشجویان و امکانات و نیازهای اختصاصی هر دانشجوی در محیط خوابگاه پرداخته شده است. درباره نتایج ارزیابی نوع واحد زندگی در خوابگاه ایده آل، ۶ گزینه مطرح شده، مورد ارزیابی قرار گرفته اند، از جمله: اتاق جداگانه مشابه طرح خوابگاه راهرویی (۲حالت) ، طرح سویتی دو یا چند اتاق با حمام و سالن مطالعه (۲حالت) و نهایتاً طرح خانه و آپارتمان. (بهزاد بهبهانی، علی آبادی، سامانی، & پورنادری، ۱۳۹۰، ص. ۶۳) همانطور که در نمودار شماره ۱ نشان دهنده شده است، طرح اتاق جداگانه با حمام (طرح خوابگاه راهرویی) و طرح خانه مجزا با تمام امکانات شخصی شده برای ساکنین بین خانم ها و آقایان ترجیح داده شده اند.

نمودار ۱: نسبت جنسیت و حالت های متفاوت واحد زندگی در خوابگاه ایده آل (مرد: آبی، زن: قرمز، مجموع: سبز) ، نگارندگان

همچنین در جدول ۳ به تفکیک ملیت و جنسیت دانشجویان نوع واحد ترجیحی آنان شرح داده شده است. علاوه بر آن در ارزیابی نوع خوابگاه ایده آل از منظر هم خوابگاهیان و نوع گروه ساکن در مجتمع خوابگاهی داده های مربوط به اسکان دانشجویان هم ملیت، از سایر گزینه ها کمتر بوده است، و الویت هم رشته بودن و خوابگاه های تفکیک شده برای خانم ها و آقایان همراه با فضاهای عمومی مشترک، بیشترین انتخاب را بین تمامی کشورهای اسلامی مورد آزمون در این بررسی داشته اند.

جدول ۳: نوع واحد ترجیحی به تفکیک ملیت دانشجویان، نگارندگان

ملیت	خانم ها	آقایان
عراق	اتاق جداگانه با حمام (خوابگاه راهرویی)	اتاق جداگانه با حمام (خوابگاه راهرویی)
افغانستان	طرح خانه آپارتمان	طرح خانه آپارتمان
لبنان	طرح خانه آپارتمان	طرح خانه آپارتمان
سوریه	طرح خانه آپارتمان	اتاق جداگانه با حمام (خوابگاه راهرویی) / اتاق جداگانه بدون حمام
یمن	طرح خانه آپارتمان	طرح خانه آپارتمان
تاجیکستان	اتاق جداگانه با حمام (خوابگاه راهرویی)	طرح سویتی / اتاق جداگانه بدون حمام (خوابگاه راهرویی)

۹-۱-۲. ویژگی های بعد غیر کالبدی اتاق دانشجوی

از جمله مواردی که دانشجویان در ابعاد غیر کالبدی محیط اتاق مورد نظر داشته اند ، رعایت حریم شخصی و خلوت مطلوب مورد نظرشان برای هر فرد و محدوده ی تخت و میز مطالعه وی بوده است، همچنین حفظ حریم صوتی، و بصری ، کنترل دید

به درون اتاق، دید و منظر مناسب اتاق به بیرون، کاربرد رنگ های مناسب روشن و گرم برای اتاق خانم ها و رنگ های روشن و سرد برای آقایان، و هویت بخشی و شخصی سازی فضای اتاق، آزادی انتخاب و اختیار در انتخاب عمل و چیدمان منقطع درون اتاق از جمله مواردی بوده اند که در طراحی اتاق دانشجویان بسیار مهم ارزیابی شده اند.

۱۰. نتیجه گیری

خوابگاه های دانشجویی نقش بسیار مهمی در آموزش، مسئولیت پذیری، نیازهای روحی و روانی، احساس تعلق به محیط، پذیرش اجتماعی دانشجویان بین المللی ایفا می کنند. دانشجویان غیر ایرانی به عنوان افرادی که کشور خود را برای تحصیل به مقصدی ناآشنا ترک گفته اند، احتیاج به فراهم شدن امکانات و تسهیلات ویژه در جهت پاسخگویی به نیازهایشان می یابند. چه بسا پژوهش حاضر در بخش واحد زندگی فردی (اتاق ترجیحی) دانشجویان، در میان دانشجویان غیر ایرانی که در خوابگاه ایرانی اقامت می کنند به نتایجی دست یافته است که گزینه های مطلوب واحد سکونت فردی یا همان اتاق دانشجویی را برای هر ملیت و جنسیت پیشنهاد می کنند. در بخش ویژگی های کالبدی اتاق دانشجویی از قبیل نوع اتاق ترجیحی، هم اتاقی ها و ویژگی های غیر کالبدی نظیر احساس تعلق به محیط، سرزندگی، آرامش، هویت بخشی و رعایت شدن حریم های صوتی و بصری مورد توجه دانشجویان غیر ایرانی در طراحی اتاق خوابگاه شان بوده است.

۱۱. منابع

- بهارلو، ا. (۱۳۹۰). مطالعه معماری در فرهنگ های اسلامی. تهران: انتشارات قدیس.
- بهزاد بهبهانی، آ.، علی آبادی، م.، سامانی، س. و پورنادری، ح. (۱۳۹۰). طراحی خوابگاه های جدید بر اساس ترجیحات دانشجویان در ابعاد معماری و روانشناسی محیطی. دو فصلنامه انجمن روانشناسی ایران، روانشناسی معاصر، دوره ۶، شماره ۱، ۵۹-۶۸.
- جوهری، ز.، یمانی، ن.، امید، ا.، شکور، م. و بذرافکن، ل. (۱۳۹۳). دیدگاه دانشجویان مستقر در خوابگاه در مورد اهمیت عوامل محیطی و نقش آن بر سلامت جسمانی، روانی و وضعیت تحصیلی آنان. دوفصلنامه آموزش پزشکی مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بابل، دوره سوم، شماره ۱، ۱۵-۲۲.
- زائر، ل. و قائدمحمدی، م. (۱۳۹۲). مشکلات اجتماعی تحصیلی دانشجویان دختر (۲۹-۱۸ ساله) ساکن خوابگاه دانشگاه های آزاد اسلامی منطقه ۱۲ از دید خود دانشجویان. فصلنامه پژوهش اجتماعی، سال ششم، ۱۷۹-۲۰۸.
- سعیدی، ع. ا. و اسماعیل زاده، خ. (۱۳۸۹). بررسی مسائل و مشکلات خوابگاه های دانشجویان دختر دانشگاه های دولتی در شهر تهران. فصلنامه زن و بهداشت، سال اول، شماره اول، ۴۳-۹۲.
- شاکری اسک، ش. و لیتکوهی، س. (۱۳۹۳). اختلافات فرهنگی، عاملی تأثیر گذار بر ترجیحات محیطی دانشجویان نسبت به فضای خوابگاه (نمونه موردی: ایران و قبرس). نشریه علمی-پژوهشی انجمن علمی معماری و شهرسازی ایران، ۱-۱۱.
- صادقی نائینی، ح. (۱۳۹۳). روش تحقیق در طراحی محیط، محصول و خدمات. تهران: انتشارات کتاب وارث.
- صفری کردی، آ. (۱۳۹۴). اصول طراحی خوابگاه های دانشجویی به همراه نمونه طرح پیشنهادی. نخستین کنفرانس سراسری معماری و مهندسی عمران، ۱-۱۰.
- طالبیان، ن.، آتشی، م. و نبی زاده، س. (۱۳۸۹). مجتمع اقامتی. مشهد: انتشارات کتابکده تخصصی هنر، معماری و شهرسازی کسری.
- طالبیان، ن.، آتشی، م. و نبی زاده، س. (۱۳۹۰). مجتمع آموزشی. مشهد: انتشارات کتابکده کسری.

**4th. International Congress on Civil Engineering , Architecture
and Urban Development**
27-29 December 2016, Shahid Beheshti University , Tehran , Iran

فتحی واجارگاه, ک., یمنی, م., & زارع, ع. (۱۳۸۸). بررسی موانع بین‌المللی برنامه‌های درسی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی از دیدگاه اعضای هیئت علمی (مورد دانشگاه شهید بهشتی). فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی, شماره ۵۴, ۶۳-۸۲.

کامل‌نیا, ح. ن. (۱۳۹۴). مفاهیم پایه در معماری دانشگاه. مشهد: موسسه چاپ و انتشارات دانشگاه فردوسی مشهد.

کمالی, ح. (۱۳۹۵). بررسی تطبیقی تجارب بین‌المللی شدن آموزش عالی در ایران و جهان. اولین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در حوزه علوم تربیتی و روانشناسی و مطالعات اجتماعی ایران, ۱-۱۵.

نوازی, ب. ع. (۱۳۹۰). الگوی جذب و پذیرش دانشجویان بین‌المللی در دانشگاه‌های ایران. اولین همایش بین‌المللی مدیریت، آینده‌نگری، کارآفرینی و صنعت در آموزش عالی.

Bennett, K., Cochrane, A., Mohan, G., & Neal, S. (2016). Negotiating the educational spaces of urban multicultural: Skills, competencies and college life. *Urban Studies Journal Limited, usj.sagepub.com* , 1-17.

J. Corr, P., & Matthews, G. (2009). Culture and personality, *The Cambridge handbook of personality psychology*. Cambridge: Cambridge university press.

Kilicaslan, H. (2013). Design of Living Spaces in Dormitories. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 92 , 445-451.

Sapiega Trujillo, L. (2014). INTERCULTURAL CONNECTION AND THE BUILT ENVIRONMENT IN AN AMERICAN UNIVERSITY. FLORIDA STATE UNIVERSITY COLLEGE OF VISUAL ARTS, THEATER AND DANCE, A Thesis submitted to the Department of Interior Design in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Fine Arts .

Stevenson, A. (2010). Cultural issues in psychology, *Foundations of Psychology, Themes and Perspectives*. New York: Routledge.

T. Kylea, G., J. Mowenb, A., & Tarrant, M. (2004). Linking place preferences with place meaning: An examination of the relationship between place motivation and place attachment. *Journal of Environmental Psychology* 24 , 439-454.

4th International Congress on
**CIVIL ENGINEERING,
ARCHITECTURE &
URBAN DEVELOPMENT**

27-29 Dec. 2016

SHAHID BEHESHTI University TEHRAN-IRAN

CERTIFICATE

شماره مجله ISC: ۹۷۸۰۷۳۴۵
ISSN: ۹۷۸۰۷۳۴۵

Verification Code : **PP-EDJD**
System Address : www.4icsau.ir/verify

گواهینامه پذیرش، چاپ و ارائه مقاله

سرکار خانم / جناب آقای **فرناز قیدیان، حامد کامل نیا**

بدینوسیله گواهی می گردد مقاله جنابعالی تحت عنوان:

نیاز سنجی کالبدی-فضایی دانشجویان غیر ایرانی در خوابگاه های دانشگاهی

با توجه به نظر کمیته داوری چهارمین کنگره بین المللی عمران، معماری و توسعه شهری جهت چاپ در مجموعه مقالات کنگره مورد پذیرش قرار گرفته و در این کنگره که در تاریخ ۷ الی ۹ دی ماه ۱۳۹۵ در دانشگاه شهید بهشتی تهران با نمایه و مجوز ISC وزارت علوم، تحقیقات و فناوری جمهوری اسلامی ایران با شماره ۷۰۴۰۳-۹۵۱۶۰ برگزار شد ارائه گردیده است. موفقیت روزافزون شما را در عرصه های دانش و پژوهش از درگاه احدیت مسئلت می نمایم.

با تقدیم احترام
مهندسین قهراد علیزاده افشار
دبیر کنگره

با تقدیم احترام
دکتر افرام کیوانی
دبیر علمی کنگره

www.4icsau.ir

توجه: بدون مهر برجسته و مهر گرام فاقد اعتبار است

ATRA-uniba.com